

BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Faktaark

Bilag til anbefalinger for det nationale program for udskoling og valg af ungdomsuddannelse

Faktaark

Bilag til Et styrket fundament for valg af ungdomsuddannelse – Anbefalinger for det nationale program for udskoling og valg af ungdomsuddannelse

2022

ISBN nr. 87-603-3338-3 (web udgave)

Design: Center for Kommunikation og Presse

Denne publikation kan ikke bestilles.

Der henvises til webudgaven.

Publikationen kan hentes på:

www.uvm.dk

Børne- og Undervisningsministeriet

Departementet

Frederiksholms Kanal 21

1220 København K

Indhold

Indledning.....	4
1 Emnet uddannelse og job	5
2 Praksisnær og anvendelsesorienteret undervisning	7
3 Erhvervspraktik.....	11
4 Uddannelsesvejledningen	14
5 Organisering af uddannelsesvejledningen og den kommunale ungeindsats (KUI).....	20
6 Kommunernes sammenhængende plan for vejledning	22
7 Introduktionskurser og brobygning	24
8 Uddannelsesparathedsvurdering (UPV).....	27
9 UddannelsesGuiden (ug.dk).....	30

Indledning

I denne samling af faktaark præsenteres en række udvalgte elementer og aktiviteter i folkeskolen, der støtter elevernes læring, progression og valgproces frem mod overgangen til ungdomsuddannelse.

Formålet med faktaarkene er at bidrage til forståelsen af de anbefalinger, som parterne omkring det nationale program for udkolning og valg af ungdomsuddannelse præsenterer for børne- og undervisningsministeren i rapporten *Et styrket fundament for valg af ungdomsuddannelse – Anbefalinger for det nationale program for udkolning og valg af ungdomsuddannelse*.

De første to faktaark beskriver undervisning, der foregår gennem hele elevernes skoletid, nemlig *emnet uddannelse og job, praksisnær og anvendelsesorienteret undervisning*. De følgende syv faktaark har fokus på elementer og aktiviteter, der særligt vedrører udkolningen, *erhvervspraktik, uddannelsesvejledningen, organisering af uddannelsesvejledningen og den kommunale ungeindsats (KUI), kommunernes sammenhængende plan for vejledning, introduktionskurser og brobygning, uddannelsesparathedsvurdering (UPV) og UddannelsesGuiden (ug.dk)*.

1 Emnet uddannelse og job

Uddannelse og job er et obligatorisk emne på alle klassetrin i folkeskolen. Der ikke er på nationalt plan tildelt et fast timetal til emnet, og emnet skal derfor integreres i den øvrige undervisning. Nogle kommuner har valgt at tildele emnet et fast timetal eller fastsætte rammer for undervisningen i uddannelse og job.

Undervisning i uddannelse og job skal give eleverne kendskab til og viden om uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet og udvikle elevernes nysgerrighed i forhold til sig selv og omverdenen. Emnet er kendetegnet ved, at det omkringliggende samfund inddrages aktivt i undervisningen, eksempelvis gennem samarbejder med virksomheder og ungdomsuddannelsesinstitutioner.

1.1 Ansvar og udførelse

Det er skoleledelsens ansvar, at undervisningen gennemføres på alle klassetrin. I udskolingen skal undervisningen i emnet uddannelse og job tilrettelægges i et samarbejde mellem skolerne og den kommunale ungeindsats (KUI). Det er forskelligt, hvordan skolerne og KUI fordeler ansvar og udførelse af undervisningen i uddannelse og job mellem skolernes lærere og uddannelsesvejledere fra KUI. Det er varierende fra skole til skole og klasse til klasse, hvordan og hvor meget uddannelse og job integreres og i hvilke fag. Skolen og kommunen kan i forbindelse med uddannelse og job samarbejde med eksterne parter såsom ungdomsuddannelsesinstitutioner eller virksomheder.

Fra børnehaveklasse til 6. klassetrin varetages undervisningen primært af skolernes lærere.

1.2 Regler og rammer

I udskolingen er skolerne og KUI forpligtet til at samarbejde om tilrettelæggelsen af uddannelse og job. Samarbejdet skal særligt have fokus på undervisningens samspil med de øvrige vejledningsaktiviteter, som eksempelvis den kollektive vejledning ([Bekendtgørelse af lov om folkeskolen, 2021, § 7](#), [Bekendtgørelse om vejledning om valg af ungdomsuddannelse og erhverv, 2021, § 3](#) og [Bekendtgørelse af lov om kommunal indsats for unge under 25 år, 2021, §6](#)).

Det er fastsat [kompetencemål for, hvad eleverne skal opnå gennem undervisningen i uddannelse og job](#). Undervisningen skal, udover at give kendskab til uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet, også styrke elevernes bevidsthed om deres egne muligheder og interesser og give udskolings eleverne et kvalificeret grundlag at vælge ungdomsuddannelse ud fra ([Bekendtgørelse om formål, kompetencemål, færdigheds- og vidensområder og opmærksomhedspunkter for folkeskolens fag og emner, 2020, § 23](#)).

1.3 Økonomi

Kommunerne har ansvaret for folkeskolen og omkostningerne forbundet med driften af folkeskolen, herunder at undervisning i emnet uddannelse og job afholdes inden for kommunernes økonomiske ramme.

Inden for den enkelte kommune kan skoler eventuelt indgå aftale med KUI om betaling for undervisningstimer, som uddannelsesvejledere fra KUI bruger på undervisning af skolernes elever i emnet uddannelse og job. Børne- og Undervisningsministeriet har ingen faste takstsatser eller regler om, hvordan disse aftaler skal indgås. I en kortlægning af [Praksis i den kollektive vejledning og brug af digital vejledning](#) fra 2017 er det ét ud af fem UU-centre ("UU" står for Ungdommens Uddannelsesvejledning) (UU-centrenes opgaver blev i 2019 overtaget af KUI), der er købt ind til at gennemføre undervisning i uddannelse og job på en eller flere skoler.

1.4 Analyser, undersøgelser og data

Hvor meget undervisning får eleverne i uddannelse og job?

En undersøgelse fra 2012 af undervisningen i det tidligere emne uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorientering (UAE) (UAE fik ny målbeskrivelse og skiftede navn til uddannelse og job i 2014), [UAE-aktiviteterne i folkeskolen](#), viser, at der anvendes forholdsvis få timer til UEA i indskolingen og på mellemtrinnet, men væsentligt flere i udskolingen. I udskolingen bruger skolerne, ifølge undersøgelsen, fra fem til mere end 20 timer årligt.

I hvor høj grad lykkedes skolerne med at integrere undervisningen af uddannelse og job i fagene og skolen?

Projektet [Udsyn i udskolingen](#) fra 2016 peger på, at samtænkning af uddannelse og job og skolens fag på mange skoler ikke er lykkedes på en måde, der sikrer, at undervisningen opnår sit fulde potentiale.

Hvordan er sammenhængen mellem undervisningen i uddannelse og job og vejledningen?

I kortlægningen af [Praksis i den kollektive vejledning og brug af digital vejledning](#) fra 2017 svarer 10 procent af de daværende UU-centre, at der *"slet ingen sammenhæng"* er mellem den kollektive vejledning og undervisningen i uddannelse og job. 18 procent svarer, at der er *"meget tæt sammenhæng"*.

1.5 Perspektiver fra det faglige panel

- Det faglige panel fremhæver, at vejledningsaktiviteter, som er integreret i undervisningen, og som ikke direkte har fokus på valget af ungdomsuddannelse, eksempelvis undervisningen i uddannelse og job, generelt giver eleverne et stort udbytte i forhold til nysgerrighed, kendskab til omverden og indsigt i egne forudsætninger og interesser (jf. resultaterne fra [Udsyn i udskolingen](#) og følgeforskningsprojektet [Fremtidens Valg og Vejledning](#)).
- Panelet fremhæver også, at nedprioriteringen af undervisningen i uddannelse og job til fordel for undervisning i fagene med direkte fokus på fagenes faglige mål eller afgangsprøver er en stor barriere for, at eleverne opnår de kompetencemål, der er for emnet. Panelet peger samtidig på, at kommuner og skoler kan imødegå dette gennem lokal planlægning, lokale systematikker og eventuelt gennem kommunernes sammenhængende plan ([Bekendtgørelse af lov om kommunal indsats for unge under 25 år, 2021, § 5, stk. 1](#)).
- Samtidig udtrykker panelet også, at selvom der med fordel kan etableres lokale eller nationale systematikker i forbindelse med uddannelse og job, så er det også vigtigt, at lærerne har fleksibilitet i forhold til at gennemføre undervisningen på den måde, som de ud fra deres kendskab til klasserne og deres faglighed vurderer bedst.
- Panelet peger desuden på, at mange lærere og uddannelsesvejledere vil have glæde af at få styrket deres kompetencer i forhold til at kunne gennemføre undervisningen i uddannelse og job på en måde, der sikrer, at eleverne opnår kompetencemålene for emnet. Samtidig vil lokal støtte og øget brug af lokale samarbejdsaftaler også kunne bidrage til, at undervisningen i uddannelse og job ville være mindre ressourcetrækvende for de enkelte skoler og lærere at gennemføre, og at der derfor ville blive undervist i uddannelse og job mere i emnet.

2 Praksisnær og anvendelsesorienteret undervisning

Med [Aftalen om styrket praksisfaglighed i folkeskolen](#) fra 2018 blev det besluttet, at den praksisfaglige tilgang skulle "fylde mere i folkeskolen", da "øget praksisfaglighed i folkeskolen vil bidrage til, at skolen i højere grad end i dag fremmer flere forskellige aspekter af den enkelte elevs alsidige udvikling og dannelse." Ambitionerne med aftalens mål om øget praksisfaglighed er blandt andet, at skolen skal have mere undervisning i praktiske fag, og at undervisningen i alle fag skal være mere praksisnær og anvendelsesorienteret.

Praksisnære og anvendelsesorienterede tilgange til undervisningen kan bruges i alle fag og på alle klassetrin og kan spille sammen med undervisning i det obligatoriske emne uddannelse og job.

Den praksisnære og anvendelsesorienterede undervisning er *virkelighedsnær*, det vil sige, at eleverne lærer at håndtere virkelige og praktiske udfordringer, og ofte også *jobrettet* og giver eleverne erfaringer med forskellige erhverv. Den praksisnære og anvendelsesorienterede undervisning er også *varierede* og *motiverende* for eleverne og giver eleverne mulighed for at tilegne sig det faglige stof på forskellige måder. Samtidig giver undervisningen ofte også eleverne mulighed for at være *skabende* og øve sig i at være kreative og innovative.

Praksisnær og anvendelsesorienteret undervisning kan være en dimension i både de typisk mere "boglige" fag som for eksempel dansk og historie og i de praktisk-musiske fag som for eksempel håndværk og design og madkundskab. Det kan også foregå i tværfaglige sammenhænge eller gennem *åben skole*. Åben skole dækker over undervisningsforløb, der forgår i samarbejder mellem skoler og eksterne læringsmiljøer, såsom virksomheder, foreninger, museer eller andre aktører uden for skolen. Undervisningen kan foregå på for eksempel en virksomhed, og samarbejdspartnere kan også inviteres ind i undervisningen på skolen.

2.1 Ansvar og udførelse

Det er kommunalbestyrelsen, der sammen med skolelederne og skolebestyrelserne på kommunernes skoler har ansvaret for, at skolerne lever op til folkeskolens formål og de konkrete læringsmål for undervisningen i skolens fag og emner og herunder også kvaliteten i en mere praksisnær og anvendelsesorienteret undervisning ([Folkeskoleloven, 2021, §§ 1-2](#)).

En praksisnær og anvendelsesorienteret undervisning kan gennemføres af lærerne i de forskellige fag med afsæt i fagenes læringsmål.

I forhold til åben skole har kommunalbestyrelserne ansvaret for at fastsætte mål og rammer for skolenes samarbejder med eksterne læringsmiljøer, og den konkrete skolebestyrelse skal fastsætte nærmere lokale principper for samarbejdet med aktører uden for skolen ([Folkeskoleloven, 2021, § 3](#)). Planlægningen og udførelsen af de enkelte åben skoleforløb varetages af lærere eller koordinatore på skolerne eller kommunerne i samarbejde med medarbejdere eller ledere hos samarbejdspartnere. Kommunerne kan understøtte disse samarbejder, eksempelvis gennem lokale samarbejdsaftaler for alle kommunernes skoler.

2.2 Regler og rammer

Praksisnær og anvendelsesorienteret undervisning kan finde sted i alle skolens fag, da alle fag på forskellig vis kan bidrage til, at eleverne udvikler praksisnære og anvendelsesorienterede kompetencer ([Børne- og Undervisningsministeriets udgivelse *Praksisfaglighed i fag, emner og vejledning* fra 2018](#)).

Den obligatoriske projektopgave i 9. klasse skal også indeholde praksisfaglige elementer ([Bekendtgørelse om projektopgaven i folkeskolens 9. klasse, 2019, § 1](#)).

På baggrund af undervisningen i alle fag vurderes elevernes praksisfaglige kompetencer i 8., 9. og 10. klasse i forbindelse med uddannelsesparathedsvurderingen (UPV) ([Procedurebekendtgørelsen, 2019, § 5](#)).

Eleverne undervises desuden gennem hele skolen i praktisk/musiske fag (idræt på alle klassetrin, musik på 1.-6. klassetrin, billedkunst på 1.-6. klassetrin, håndværk og design på 3.-6. klassetrin og madkundskab på 5. og 6. klassetrin (jf. [Folkeskoleloven, 2021, § 5](#))). Alle elever i 7. klasse skal desuden vælge mindst ét toårigt praktisk/musisk valgfag (håndværk og design, billedkunst, musik eller madkundskab), der skal afsluttes med en obligatorisk prøve i 8. klasse (jf. [Folkeskoleloven, 2021, § 14](#)).

2.3 Økonomi

Kommunerne har ansvaret for folkeskolen og omkostningerne for driften af folkeskolen, herunder at de praksisnære og anvendelsesorienterede aspekter af undervisningen skal afholdes inden for kommunernes økonomiske ramme.

Med aftalen [Fra folkeskole til faglært – Erhvervsuddannelser til fremtiden](#) fra 2018 fik kommunerne tilført 35,1 mio. kr. i kompensation for indførelse af det obligatoriske praktisk/musisk valgfag i 7.-8. klasse.

2.4 Analyser, undersøgelser og data

Hvor meget praksisnær og anvendelsesorienteret undervisning og åben skole er der i skolen?

I hvor høj grad, der undervises praksisnært og anvendelsesorienteret og gennemføres åben skoleforløb, afhænger af den enkelte skole og den enkelte lærers praksis. Generelt prioriteres de klassisk "boglige" aktiviteter højere i undervisningen end de praksisnære og anvendelsesorienterede gennem hele skoletiden og særligt i udskolingen, jf. rapporten [Undervisningspraksis i udskolingen](#) fra 2020.

Rapporten [Åben skole – en kortlægning af skolernes samarbejde med omverdenen](#) fra 2018 viser, at over halvdelen af de i en undersøgelse adspurgte lærere og pædagoger havde gennemført åben skoleforløb i skoleåret 2017/2018, oftest i samarbejde med kulturinstitutioner og virksomheder. Rapporten peger på, at lærere og pædagoger generelt set oplever, at værdien af det eksterne samarbejde i høj grad står mål med den tid og de ressourcer, de investerer i forløbet. Samtidig viser rapporten også, at når åben skoleforløb fravælges, så er det oftest på grund af netop tid og ressourcer, som forløbene kræver.

Ifølge en spørgeskemaundersøgelse blandt 9. klasseelever beskrevet i rapporten [Uddannelsesvalg i 9. klasse – unges vej mod ungdomsuddannelse](#) fra 2019 har 63 procent af eleverne været på besøg i en virksomhed eller på en arbejdsplads sammen med deres klasse. Heraf vurderer 42 procent af de unge, at de har fået et udbytte af besøget i forhold til deres overvejelser om fremtidig uddannelse og arbejde.

Samtidig viser den afsluttende [Vidensopsamling om folkeskolereformens følgeforskningsprogram 2014-2018](#) fra 2020, at praksisnær og anvendelsesorienteret undervisning ikke er blevet mere udbredt i perioden 2014 til 2018.

Hvilket udbytte får eleverne af praksisnært og anvendelsesorienteret undervisning og åben skole?

Praksisnær og anvendelsesorienteret undervisning og samarbejder med aktører uden for skolen motiverer mange elever og giver dem lyst til at lære mere. Dette tydeliggøres blandt andet i KL's projekt [Øg elevernes valgparathed](#) fra 2019.

Samtidig viser forskning også, blandt andet ifølge [Pædagogik og partnerskaber: et litteraturreview om samarbejder mellem skoler og lokalsamfund](#) fra 2020, at eleverne får en dybere læringsforståelse gennem undervisning i uformelle læringsmiljøer, som eksempelvis besøg på en virksomhed. De uformelle læringsmiljøer med andre undervisere end elevernes egne lærere kan noget andet end den almindelige undervisning i klasselokalet, og eleverne oplever, at de i højere grad kan se meningen med undervisningen, når den kobles til praksis. Dette ses også i [Vidensopsamling om folkeskolereformens følge-forskningsprogram 2014-2018](#) fra 2020, der peger på, at elever, som vurderer, at deres lærere er gode til at gøre undervisningen praksisnær og anvendelsesorienteret, generelt er mere engagerede og deltager aktivt i undervisningen.

CeFU's rapport [Unge Uddannelsesvalg i tal](#) fra 2015 peger desuden på, at eleverne oplever, at "hands-on" aktiviteter, der kan give dem et indblik i hverdagen på et muligt uddannelsessted eller en arbejdsplads, eksempelvis gennem åben skole-aktiviteter, er særligt brugbare i forhold til deres overvejelser om uddannelsesvalg.

Hvilken praksis understøtter god praksisnær og anvendelsesorienteret undervisning?

Ifølge [Pædagogik og partnerskaber: et litteraturreview om samarbejder mellem skoler og lokalsamfund](#) fra 2020 peger forskningen på, at elevernes udbytte afhænger af, hvor vellykket samarbejdet er mellem skolerne og samarbejdspartnerne. Samtidig får eleverne mere udbytte af undervisningen og en dybere og mere varig læring, hvis deres oplevelser bliver understøttet gennem fælles arbejde i klassen før og/eller efter undervisningsforløbet eller besøget.

Samme review påpeger, at kommuner og skoler bedst kan understøtte den gode praksis og elevernes læringsudbytte ved at etablere gode systematiske praksisser i forbindelse med samarbejder. Det kan eksempelvis være i forholde til transport og økonomi og i forbindelse med etableringen af en systematisk tilgang til før- og efterbearbejdning af forløbene med eleverne.

Samtidig viser kortlægningen [Hvordan arbejder kommunerne med åben skole?](#) fra 2019, at det er meget forskelligt, hvordan skoler og kommuner arbejder med åben skole. Mange kommuner arbejder strategisk og målrettet med åben skole og systematiserer mulighederne for undervisning i lokalområdet. To ud af tre kommuner har afsat særskilte økonomiske midler til at gennemføre forløb med åben skole på kommunens skoler. De mange kommuner har også medarbejdere ansat til at varetage opgaver, eksempelvis koordinering, i forbindelse med undervisningsforløb med åben skole.

KL's projekt [Øg elevernes valgparathed](#) fra 2019 peger på, at gode praksisnære og anvendelsesorienterede undervisningsforløb tager udgangspunkt i almen dannelse på en måde, hvor alle elever får noget ud af forløbene, uanset hvilken ungdomsuddannelse de efterfølgende vælger. Projektet peger også på, at gode praksisnære og anvendelsesorienterede undervisningsforløb skal være planlagt godt, blandt andet med fokus på opfyldelse af fagenes læringsmål. Samtidig fremhæves det, at det er afgørende med ledelsesmæssigt fokus praksisnær og anvendelsesorienterede undervisning i både kommunerne og på skolerne for, at lærere som en naturlig del af undervisningen i fagene undervise praksisnært og anvendelsesorienteret.

Projektets pointer underbygges også af [Praksisfaglighed i skolen – Vidensopsamling](#) fra 2020. Den peger på, at de to væsentligste organisatoriske og ledelsesmæssige forudsætninger for at kunne gennemføre god praksisnær og anvendelsesorienteret undervisning er:

- at der er tid (forberedelse, gennemførelse og evaluering) og ressourcer (lokaler, materialer, lærerkompetencer, økonomi til eksempelvis transport og materialer), og
- at der er rammer, der anerkender værdien af praksisnær og anvendelsesorienteret undervisning (at det ikke overlades til særlige fag eller særligt interesserede lærere).

Samtidig viser rapporten Åben skole – en kortlægning af skolernes samarbejde med omverdenen fra 2018 dog, at lærere og pædagoger oplever, at hverken skolens ledelse eller den kommunale forvaltningen spiller nogen nævneværdig rolle i forhold til at understøtte planlægning og gennemførelse af åben skoleforløb og i forhold til at skabe kontakt til de eksterne samarbejdspartnere.

2.5 Perspektiver fra det faglige panel

- Det faglige panel fremhæver, at en mere praksisnær og anvendelsesorienteret undervisning, når den er hensigtsmæssigt planlagt og gennemført, giver eleverne et stort udbytte både i forhold til den faglige læring i fagene og i forhold til elevernes overvejelser og afklaring af valg af ungdomsuddannelse. Derfor fremhæver panelet betydningen af, at det bliver mere selvfølgeligt i skolen at prioritere en mere praksisnær og anvendelsesorienteret undervisning. Dette kan både ske i den daglige undervisning i fagene, som en del af arbejdet i skolens valgfag eller gennem eksterne samarbejder.
- Det faglige panel oplever, at der mangler systematik og opmærksomhed om den praksisnære og anvendelsesorienterede undervisning.
- Panelet oplever desuden, at gennemførelsen af praksisnær og anvendelsesorienteret undervisning, herunder åben skole, hviler på skuldrene af den enkelte lærers interesse, engagement og indsats. Dette skyldes, ifølge det faglige panel, at der mangler faste rammer og prioritering af disse typer undervisning. I denne sammenhæng peger panelet på de muligheder, der ligger i de faglige mål i forhold til de praktisk/musiske fag, det tværgående tema innovation og entreprenørskab og i valgfag i samarbejde med erhvervsuddannelser. Det er gode eksempler på, at det er muligt at sætte faste rammer og prioritere en mere praksisnær og anvendelsesorienteret undervisning.
- Det faglige panel peger også på betydningen af, at arbejdet med den praksisnære og anvendelsesorienterede ikke bliver en selvstændig aktivitet eller udelukkende skal tilgodeses gennem specifikke fag. Den praksisnære og anvendelsesorienterede må tænkes ind som en betydningsfuld dimension i undervisningen og skolehverdagen som helhed.
- Panelet peger desuden på, at det er vigtigt, at der er en fælles dialog i klassen før og efter forløbet eller besøget i forbindelse med åben skoleundervisningsforløb. Den manglende fælles bearbejdning af elevernes erfaringer i forbindelse med åben skoleundervisningsforløb, er, ifølge panelet, en stor barriere for elevernes udbytte af forløbene (jf. resultaterne fra følgeforskningsprojektet Fremtidens Valg og Vejledning fra 2016).

3 Erhvervspraktik

Erhvervspraktik er forløb af typisk en til fem dages varighed, hvor elever i 6.-9. klasse oplever hverdagen på en arbejdsplads alene eller sammen i grupper eller klasser. Praktikken er en mulighed for at give eleverne:

- Større indsigt i egne styrker og interesser
- Indblik i hverdagen på en arbejdsplads
- Indblik i arbejdslivets vilkår, herunder arbejdsmiljø og arbejdsformer
- Kendskab til specifikke arbejdsopgaver, en branche og til fagsprog
- Motivation til fortsat uddannelse.

3.1 Ansvar og udførelse

Hvor eleverne kommer i praktik, og hvordan praktikken aftales og planlægges, er forskelligt fra elev til elev og skole til skole. Det er ofte eleverne selv, der skal finde en praktikplads ud fra egne interesser og netværk. Eleverne kan være i praktik på samme tid som resten af deres klasse, for eksempel i såkaldte "kollektive praktikuger", men eleverne i en klasse kan også være i praktik på forskellige tidspunkter henover skoleåret.

3.2 Regler og rammer

Det er i udgangspunktet skolerne og kommunerne, der bestemmer, om deres elever i 6.-9. klasse skal i praktik. Erhvervspraktik er således ikke obligatorisk for alle elever på alle skoler, men er op til skolerne og kommunerne lokalt at sætte rammer for. Alle elever i 8. og 9. klasse har dog ret til praktik og kan komme i praktik, selvom skolerne ikke tilbyder det ([Folkeskoleloven, 2021, § 9, stk. 3](#)).

Der findes også muligheder for særligt tilrettelagte forløb for elever med særlige behov, for eksempel skoletrætte elever, hvor eleverne typisk er i praktik i en længere periode ([Folkeskoleloven, 2021, § 9 stk. 4](#) og [Folkeskoleloven, 2021, § 33, stk. 4 og 5](#)).

3.3 Økonomi

De arbejdspladser, der har elever i praktik, kompenseres ikke økonomisk, og eleverne får ikke løn under praktikken.

3.4 Analyser, undersøgelser og data

Hvor mange elever er i erhvervspraktik og hvornår?

Undersøgelsen af [Uddannelsesvalg i 9. klasse – unges vej mod ungdomsuddannelse](#) fra 2019 viser, at lidt mindre end to ud af tre unge, 62 procent, har været praktik i enten 8. eller 9. klasse. Denne undersøgelse blev gennemført, før elever i 8. og 9. klasse fik ret til erhvervspraktik, men der er ikke indikatorer, der peger på, at der har været flere i praktik i skoleårene efter, at denne undersøgelse blev gennemført.

Skoler skal ikke indberette, hvor mange elever de har i erhvervspraktik til Børne- og Undervisningsministeriet eller andre myndigheder, og der findes derfor ikke præcise data på dette.

Hvad er udbyttet af erhvervspraktik og betydningen heraf i forhold til valg af ungdomsuddannelse?

Ovennævnte undersøgelse viser, at 68 procent af de unge, der har været i praktik, svarer, at praktikforløbet i høj eller i nogen grad har hjulpet dem i deres overvejelser om uddannelse og arbejde. Dette gælder særligt for de unge, der ønsker at starte på en erhvervsuddannelse. Her svarer 81 procent, at praktikken i høj eller nogen grad har hjulpet dem i deres overvejelser om uddannelse og arbejde.

CeFU's rapport [Unge Uddannelsesvalg i tal](#) fra 2015 peger desuden på, at de elever, som er mest glade for at gå i skole, oplever at få mest ud af at være i praktik.

Ifølge CeFU's rapport [Evaluering af tidlig vejledningsindsats og revitalisering af erhvervspraktikken i grundskolen](#) fra 2020, der indeholder en spørgeskemaundersøgelse om erhvervspraktik blandt elever i 8. klasse, der havde været i praktik, vurderer over halvdelen af eleverne:

- at de var blevet klogere på, hvad de interesserede sig for,
- at de var blevet klogere på, hvad de var gode til,
- at de havde opdaget nye jobs,
- at de var blevet klogere på, hvad de senere kunne tænke sig at uddanne sig til eller arbejde med, og
- at de var blevet klogere på, hvad man kunne blive med en erhvervsuddannelse.

Hvordan prioriterer skolernes anvendelsen af erhvervspraktik?

[Undersøgelse af anvendelse af erhvervspraktik i folkeskolen](#) fra 2021 viser, at der er stor forskel på, hvor meget og hvordan skolerne prioriterer praktik og understøtter elevernes refleksioner i forbindelse med erhvervspraktik. Nogle skoler har få og sporadiske praktikker, som eleverne selv får i stand, og hvor lærerne hverken arbejder med forberedelse af eleverne forud for praktik eller med efterfølgende opsamlinger. Andre skoler har omfattende og systematiserede ordninger og et tydeligt ledelsesmæssigt fokus på praktik og understøttelse af elevernes erfaringer og refleksioner i forbindelse med praktik.

3.5 Perspektiver fra det faglige panel

- Panelet fremhæver, at eleverne generelt set værdsætter praktik, og derfor mener panelet, at erhvervspraktik bør opprioriteres i skolen, så flere elever kommer i praktik.
- Panelet peger på, at eleverne særligt får et udbytte af erhvervspraktikken, hvis det er inden for et arbejdsområde, som eleverne er interesserede i, og hvis eleverne bearbejder deres erfaringer efter erhvervspraktikken enten sammen med deres klasser og/eller sammen med lærere eller vejledere.
- Samtidig erfarer panelet også, at mange skoler nedprioriterer praktik og bearbejdningen af elevernes erfaringer i praktik til fordel for undervisningen i fagene.
- Panelet fremhæver, at der er skoler, der har gode erfaringer med tematiske erhvervspraktikforløb tilpasset de forskellige klassetrin, og med at give eleverne målrettede opgaver, som eleverne skal løse, mens de er i praktik. Eksempelvis at interviewe medarbejdere om deres arbejdsdag eller deres job- og uddannelsesbaggrund.
- Ligeledes peger panelet også, at det kan bidrage, til at eleverne får et godt udbytte af erhvervspraktikken, hvis skolerne formulerer konkrete mål for erhvervspraktikken for praktikværten og for eleverne, kommunikerer disse mål klart og følger op med eleverne på disse mål efter erhvervspraktikforløbet.

- Panelet peger også på, at skolerne med fordel kunne arbejde med fleksibiliteten i erhvervspraktik i forhold til tidspunkt og varighed af erhvervspraktikken og mulighederne for at koble erhvervspraktikken til undervisningen i de obligatoriske fag eller valgfag.
- Panelet påpeger desuden, at 8. og 9. klasseelever sjældent bruger deres ret til at kunne komme i erhvervspraktik, hvis skolen ikke planlægger erhvervspraktik som en del af skoleåret. Dette skyldes blandt andet, at mange ikke kender til muligheden, og forældre, ligesom skoler, i høj grad prioriterer undervisningen i fag højere end praktik.
- For at få flere elever i erhvervspraktik vurderer panelet, at skoler og forældre skal tage et større ansvar, men at der også bør tages stilling til, hvilken understøttende rolle som de kommunale vejledere skal have. Samtidig peger panelet også på, at det ikke nødvendigvis er hensigtsmæssigt at lægge for meget af ansvaret for erhvervspraktikken over på forældrene, da det kræver ekstra ressourcer fra forældrene for at kunne løfte denne opgave.

4 Uddannelsesvejledningen

Uddannelsesvejledningen af elever i folkeskolen skal hjælpe eleverne i processen med at vælge en ungdomsuddannelse og være med til at understøtte, at alle unge gennemfører en ungdomsuddannelse. Uddannelsesvejledningen skal understøtte elevernes refleksioner, læring og progression i forhold til forskellige uddannelses- og arbejdsveje. Uddannelsesvejledningen varetages primært af kommunale uddannelsesvejledere og suppleres af aktiviteter gennemført af elevernes egne lærere.

Der er en række forskellige forståelser af, hvad vejledning er. Ifølge [OECD's definition](#) understøtter vejledning, at mennesker bliver bedre i stand til at håndtere overgange og til foretage meningsfulde valg knyttet til uddannelse, læring og arbejde gennem hele livet. Vejledning er en udforskning af den enkeltes situation, ønsker og muligheder. Vejledningsprocessen skal være uafhængig af sektorer og institutioner og kan foregå individuelt, i grupper og i fællesskaber, både fysisk og digitalt.

Alle elever deltager i kollektiv vejledning flere gange i 7.-10. klasse sammen med deres klasse eller i hold. Den kollektive vejledningen indeholder blandt andet introduktion til ungdomsuddannelsesmuligheder, introduktion til UddannelsesGuiden (ug.dk) og introduktion til ansøgnings- og optagelsesprocessen. Formålet er give indsigt i de uddannelsesmuligheder, der findes efter 9. eller 10. klasse, og understøtte, at eleverne reflekterer over egne kompetencer, potentialer og uddannelses- og erhvervs muligheder.

Elever, der er vurderet ikke-uddannelsesparate i forbindelse med uddannelsesparathedsvurderingen (UPV), skal have en særlig skole- og vejledningsindsats. Den skal hjælpe dem hen mod at blive uddannelsesparate til deres ønskede ungdomsuddannelse og skal tilrettelægges efter de enkelte elevers behov. Den særlige skole- og vejledningsindsats kan blandt andet gennemføres som individuel vejledning, hvor eleverne har en-til-en samtaler med kommunale uddannelsesvejledere. Ud over de individuelle samtaler kan den særlige skole- og vejledningsindsats også bestå af anden støtte af eleverne gennem for eksempel målrettet undervisning i fagene, erhvervspraktik, brobygning, lektiehjælp eller specialundervisning.

4.1 Ansvar og udførelse

Den kollektive vejledning, uddannelsesrettede vejledningsaktiviteter og den individuelle vejledning koordineres og gennemføres af uddannede kommunale uddannelsesvejledere tilknyttet den kommunale ungeindsats (KUI). KUI skal samarbejde med skolerne og elevernes lærere om gennemførelsen af den kollektive og individuelle vejledning og om at kæde vejledningen sammen med undervisningen og andre aktiviteter i udkolingen, såsom emnet uddannelse og job ([Vejledningsbekendtgørelsen, 2021, § 1](#)).

De kommunale uddannelsesvejledere har eksempelvis en [diplomuddannelse i uddannelses-, erhvervs- og karrierevejledning](#) og har kompetencer til at vejlede blandt andet elever i folkeskolen om ungdomsuddannelserne ud fra elevernes egne forudsætninger ([Bekendtgørelse af lov om kommunal indsats for unge under 25 år, 2021, § 2](#)). Uddannelsesvejlederne har bred og dyb viden om uddannelsessystemet, arbejdsmarkedet, kvalifikationskrav og uddannelsesmuligheder. Samtidig har uddannelsesvejlederen også erfaring med teoretisk baserede spørge- og lytteteknikker, som hjælper den unge til indsigt, refleksion, erkendelse, afklaring og handling i forhold til uddannelse og fremtidigt arbejdsliv. Derudover har vejledere kompetence til at varetage udsatte unges interesser i rollen som [kontaktperson](#) i et tværfagligt samarbejde med social- og beskæftigelsesområdet. I enkelte kommuner er det dog ikke vejlederen, der har denne rolle, men andre fagpersoner, der varetager denne opgave.

Vejledere har også ansvaret for at målgruppevurdere elever til [forberedende grunduddannelse \(FGU\)](#) og til den [særlige tilrettelagte ungdomsuddannelse \(STU\)](#).

Vejledningsområdet har gennem de seneste to årtier gennemgået store ændringer. Frem til 2004 hørte vejledningen til lokalt på skolerne og blev gennemført på forskellige måder og i forskellig grad af lærere og vejledere lokalt på skolerne. I 2004 blev Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) etableret, der med professionelle og uddannelsesvejledere lokalt vejledte eleverne i folkeskolen, unge og forældre. UU-vejlederne befandt sig fysisk både ude på skolerne og var tilgængelige for elever og lærere på skolerne og på UU-centre, hvor elever, unge og forældre kunne besøge dem og få vejledning. UU's opgaver, herunder den kollektive og individuelle vejledning af elever i folkeskolen, blev i 2019 sammenlagt med de kommunale beskæftigelses- og socialindsatser og er nu forankret i KUI, hvor vejledningen varetages af uddannelsesvejledere, som både kan befinde sig i kommunale vejledningscentre og ude på skolerne. I 2014 blev den individuelle vejledning med en-til-en samtaler desuden omlagt, således at individuel vejledning med kommunale uddannelsesvejledere kun tilbydes til ikke-uddannelsesparate elever.

I 2011 blev eVejledning desuden etableret, som giver alle elever i folkeskolen, unge og forældre mulighed for at blive vejledt med en-til-en samtaler på chat, telefon eller video med uddannelsesvejledere.

Lærernes rolle og ansvar relateres sig specifikt til den særlige skole- og vejledningsindsats for ikke-uddannelsesparate elever og mere generelt ift. at støtte eleverne frem mod overgangen til ungdomsuddannelserne. Der stilles ikke formelle kompetencekrav til elevernes lærere i forhold til at kunne bidrage til den særlige skole- og vejledningsindsats for ikke-uddannelsesparate elever. Ligeledes er kompetencer i forhold til generelt at understøtte unges overgang fra folkeskole til ungdomsuddannelse ikke en obligatorisk del af læreruddannelsen. Nogle professionshøjskoler udbyder valgfag, der understøtte dette, eksempelvis valgfag i forhold til varetagelse af undervisningen i emnet uddannelse og job.

4.2 Regler og rammer

Den kollektive vejledning har til formål at understøtte elevernes progression og refleksion over egne kompetencer, potentialer og uddannelses- og erhvervs muligheder.

I den kollektive vejledning skal der som minimum indgå:

- Introduktion til optagelse.dk, studievalgsporfolio og processen frem mod ansøgning til ungdomsuddannelserne
- Introduktion til de forskellige ungdomsuddannelser og uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder
- Introduktion til UddannelsesGuiden (ug.dk) og eVejledning
- Informationsmøder for elever og forældre, for blandt andet at give indsigt i de uddannelsesmuligheder, der findes efter folkeskolen.

Den kollektive vejledning og den særlige skole- og vejledningsindsats for ikke-uddannelsesparate elever, og herunder den individuelle vejledning, skal være planlagt med fokus på elevernes progression og læring og understøtte elevernes refleksioner om deres egne kompetencer og potentialer. Samtidig skal den kollektive og individuelle vejledning også gennemføres på en måde, så den opleves som fremadskridende og progressiv og sammenhængende med undervisningen og andre aktiviteter i udskolingen, såsom åben skole-undervisningsforløb. Vejledningen skal desuden være uafhængig af sektor- og institutionsinteresser (Vejledningsbekendtgørelsen, 2021, § 3, 4 og 5 og Bekendtgørelse af lov om kommunal indsats for unge under 25 år, 2021, § 1 og 2).

4.3 Økonomi

Omkostningerne til den kollektive og individuelle vejledning og den særlige skole- og vejledningsindsats for ikke-uddannelsesparate elever afholdes inden for kommunernes økonomiske ramme.

4.4 Analyser, undersøgelser og data

Hvordan oplever eleverne det at stå over for valget af ungdomsuddannelserne?

Allerede i 8. klasse fylder tanker om valget af ungdomsuddannelse meget for unge. 66 procent af de unge synes, det er spændende at tænke over, hvad de skal, men 44 procent oplever, at det er et stort pres at skulle vælge uddannelse. Især de unge, som ikke er sikre på, hvad de interesserer sig for og er gode til, føler sig pressede. Samtidig oplever hver fjerde elev ikke at få den hjælp, som de selv vurderer, at de har brug for og efterspørger eksempelvis mere viden om forskellige job- og uddannelsesmuligheder eller hjælp til at finde ud af, hvad de er gode til eller interesserer sig for. Det viser rapporten [Uddannelsesvalg i 8. klasse](#) fra 2017.

Rapporten [Unge oplevelse af uddannelsesvalg og vejledning i 9. klasse](#) fra 2018 peger på, at der er fem centrale faktorer, som de unge generelt set føler sig pressede over i forbindelse med uddannelsesvalget:

- **Ikke at vide, hvad man vil:** De unge oplever det generelt som et pres, at de står over for deres første, store selvstændige valg. Og særligt de unge, der ikke ved, hvilken ungdomsuddannelse de skal vælge, oplever et stort pres.
- **At vælge rigtigt første gang:** Det er et udbredt perspektiv, at de unge presses af en frygt for at vælge forkert, og at det er afgørende at træffe det rigtige valg første gang.
- **Forældrenes forventninger:** Nogle unge oplever forældres eksplicitte eller implicitte forventninger som et pres. De unge oplever hovedsageligt, at deres forældre forventer, at de får høje karakterer eller vælger en gymnasial ungdomsuddannelse.
- **Karakterkrav:** Karakterer presser de unge i forhold til adgangskravene på ungdomsuddannelserne og også i forhold til tanker om det faglige niveau på ungdomsuddannelser og videregående uddannelser.
- **Uddannelsesparathed:** Det er en udbredt oplevelse blandt de unge, at uddannelsesparathedsvurderingen giver anledning til bekymring.

Unge, der føler sig pressede af enkelte faktorer, føler sig ikke nødvendigvis tynget af uddannelsesvalget. Men unge, der er presset af flere faktorer kan opleve, at de ikke kan håndtere presset.

Rapporten [Uddannelsesvalg i 9. klasse](#) fra 2019 peger på, at det pres, som mange elever oplever, også skyldes, at de oplever at stå alene med valget. De unge oplever selv at have ansvaret for deres valg af ungdomsuddannelse, og at valget af uddannelse i høj grad er valg om identitet og fremtid, hvilket opleves som definerende for resten af deres liv. Mange unge oplever, at de ikke er klar eller forberedte til at træffe dette valg, når de står over for det i udskolingen.

Resultater fra forskningsprojektet [Ny udsathed: nuancer i forståelser af psykisk mistrivsel](#) fra 2021, peger på, at dette pres, som nogle unge oplever i forbindelse med uddannelsesvalget, spiller en stor rolle i forhold til mistrivsel blandt unge i dag og særligt blandt en gruppe af unge, som tidligere ikke har oplevet mistrivsel. Projektet peger også på, at selvom livstilfredsheden i Danmark generelt ligger høj, så er der tendenser, der peger på en negativ udvikling på stort set alle trivselsindikatorer blandt unge og i de unges subjektive oplevelser af mistrivsel, udsathed og sårbarhed. Denne negative udvikling er et komplekst fænomen, der kan knyttes til en række strukturelle og kulturelle tendenser, blandt andet øget præstationskultur i uddannelsessystemet og en udbredt perfektionskultur i ungdomslivet. Dette samtidig med en uddannelsespolitisk diskurs med fokus på fremdrift, hurtig gennemførelse, test, uddannelsesparathedsvurdering (UPV) og adgangskrav til ungdomsuddannelserne.

Får eleverne udbytte af den kollektive-, individuelle- og gruppevejledning, der foregår som samtaler med uddannelsesvejledere?

I rapporten [Elevernes syn på 10. klasse](#) fra 2020 fremgår det, at 67 procent af eleverne i 9. klasse og 72 procent af eleverne i 10. klasse, der har haft individuelle samtaler med en uddannelsesvejleder, vurderer, at de i høj eller nogen grad har fået udbytte af samtalerne i forhold til afklaring af egne ønsker om uddannelse og arbejde.

31 procent af eleverne i 9. klasse og 54 procent af eleverne i 10. klasse vurderer desuden, ifølge samme rapport, at de i høj eller nogen grad har fået udbytte af den kollektive vejledning, der har foregået som samtaler eller oplæg med uddannelsesvejledere sammen med deres klasse eller sammen med en større gruppe af elever. 62 procent af eleverne i 9. klasse og 46 procent af eleverne i 10. klasse vurderer, at de kun i mindre grad eller slet ikke har fået udbytte af samtaler eller oplæg med uddannelsesvejledere sammen med deres klasse eller sammen med en større gruppe af elever. Rapporten viser samtidig, at eleverne vurderer, at samtaler med skolekammerater har hjulpet dem i deres overvejelser om uddannelsesvalg i lige så høj grad som samtaler med uddannelsesvejledere.

Rapporten [Uddannelsesforventninger blandt danske unge](#) fra 2022 viser dog, at elever med ufraglærte forældre oftere end elever med forældre med uddannelser udtrykker, at lærere og vejledere eller andre fagpersoner, for eksempel mentorer, er de personer, der har haft størst betydning for deres overvejelser om uddannelse. Dette kan indikere, at samtaler med lærere og vejledere, i al fald til en vis grad, kan kompensere for den viden og fortrolighed, som unge med forældre med uddannelser, og særligt videregående uddannelser, i højere grad har med hjemmefra.

Ifølge rapporten [Grundforløb på erhvervsuddannelserne tre år efter reformen](#), som VIVE udarbejdede i 2020, oplever eleverne på grundforløb på erhvervsuddannelserne generelt at have overblik over deres uddannelsesmuligheder. Mere end 70 procent svarer, at de i høj eller i nogen grad oplever at have overblik over uddannelsesmulighederne. Dette tyder på, at kvaliteten af den kollektive vejledning generelt er tilstrækkelig i forhold til at klæde eleverne på med viden om uddannelsesmulighederne forud for deres valg af ungdomsuddannelse. Samtidig understreges det i rapporten, at der stadig er en betydelig andel af eleverne, der efter 9. eller 10. klasse mangler overblik over deres uddannelsesmuligheder, blandt andre de elever, der starter på en erhvervsuddannelse.

Randi Skovhus, lektor ved VIA University College, viser desuden i sin ph.d.-afhandling, [Vejledning - valg og læring](#) fra 2018, hvordan det store fokus på valg af ungdomsuddannelse i uddannelsesvejledningen kan føre til, at mange elever finder det mindre meningsfuldt at deltage i vejledningsaktiviteter, som de vurderer ikke er direkte nyttige i forhold eget uddannelsesvalg, eller som tidsmæssigt er placeret efter, at eleven oplever at have truffet valg af ungdomsuddannelse.

Ifølge Randi Skovhus' ph.d.-afhandling, [Vejledning - valg og læring](#) fra 2018, kan fokus på nærmeste uddannelsesvalg endda virke til at begrænse elevernes udbytte af vejledningsaktiviteterne ved kun at bidrage til mere overfladisk læring for eleverne og til at lukke ned for elevernes nysgerrighed og lyst til at udforske fremtidsmuligheder.

Materialet [Tala om arbejdslivet!](#) 2015 understreger, at børn og unge tidligt danner sig indtryk af, hvad der er interessante og attraktive job og uddannelser, og rapporten [Unge valgproces og start på ungdomsuddannelse](#) fra 2021 peger på, at de fleste unge allerede har bestemt sig for, hvilke uddannelse som de skal tage i 8. klasse. Kun 11 procent af de unge skifter mening og begynder på en anden ungdomsuddannelse, end de havde planer om i 8. klasse. På baggrund af dette, understreges det i rapporten, at det er paradoksalt, at der i udkolingen og i vejledningsaktiviteterne ofte er et stort fokus uddannelsesvalget, når dette ikke lader til at have den ønskede effekt i forhold til at skabe afklaring eller udfordre elevernes uddannelsesvalg, herunder at få flere til at vælge en erhvervsuddannelse, da de unge i høj grad allerede har truffet valget. Disse indsatser lader til at komme for sent til at påvirke de fleste af elevernes valg.

Vurderer eleverne, at det er vigtigt at tale med en uddannelsesvejleder om deres uddannelsesvalg?

I følgeforskningsprojektet [Fremtidens Valg og Vejledning](#) fra 2016 peges der på, at eleverne selv vurderer, at det er vigtigt for dem at tale med en uddannelsesvejleder om deres uddannelsesvalg. For to tredjedele af eleverne er det ikke afgørende, om samtalerne foregår alene med en uddannelsesvejleder eller sammen med en gruppe af elever.

Rapporten [Viden om vejledning](#) fra 2011 peger dog på, at den individuelle samtale med en uddannelsesvejleder har betydning for, at eleverne føler sig set og hørt som individer, og at flere studier fremhæver, at elever vurderer individuelle samtaler som værdifulde i forbindelse med overgangen fra 9. eller 10. klasse og ungdomsuddannelse. Studier viser, at den personlige relation til vejlederen er vigtig for, om man kan fastholde udsatte elever i uddannelsessystemet, dette underbygges også af rapporten [Uddannelsesforventninger blandt danske unge](#) fra 2022, der peger på, at elever med ufaglærte hjem oftere end andre unge udtrykker, at vejledere og lærere har stor betydning for deres uddannelsesvalg. Samtidig fremhæver rapporten [Viden om vejledning](#) fra 2011 også, at den individuelle samtale ikke er uproblematisk. Til trods for, at de unge er glade for den individuelle samtale, kan det også ses som et problem, hvis vejlederen eksempelvis kan komme til at dominere interviewet, og at den individuelle samtale med en vejleder er følsom, da personlige forhold mellem vejleder og den vejledte, kan spille en rolle i vejledningen af eleven.

Ifølge CeFU's rapport [Unge Uddannelsesvalg i tal](#) fra 2015 ser elever generelt positivt på kollektiv og gruppevejledning, der foregår som samtaler med uddannelsesvejledere og med andre elever. Eleverne fremhæver særligt, at det giver "inspiration at høre, hvad andre tænker", og at det er "rart at tale med andre, som står i en valgsituation". Elever, som vurderer, at de i høj grad er i tvivl om uddannelsesvalget, synes i mindre grad at opleve det som værdifuldt at dele deres tanker om uddannelsesvalg med andre.

Eleverne peger på, ifølge samme rapport, på, at de primært får viden om uddannelsesmulighederne fra uddannelsesvejlederne, lærerne og skolen og sekundært fra deres forældre. Dette bekræftes også af forsknings- og udviklingsprojektet [Udsyn i udskolingen](#) fra 2016.

4.5 Perspektiver fra det faglige panel

- Det faglige panel vurderer, at det er helt centralt, at vejledningen i folkeskolen skifter fokus fra valget af ungdomsuddannelse til i højere grad at have fokus på, at eleverne lærer mere om de forskellige uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder, hvis målet om at flere unge starter på en ungdomsuddannelse, og særligt en erhvervsuddannelse, skal nås. Denne vurdering baseres blandt andet på erfaringerne fra [Udsyn i udskolingen](#) fra 2016, som blev kvantitativt evalueret i 2021, [Udsyn i Udskolingen – Kvantitativ evaluering af læringsorienteret uddannelsesvejledning](#).
- Det faglige panel fremhæver, at de er optagede af, hvilke tilbud der som helhed møder eleverne, og at de ser det som vigtigt, at eleverne møder sammenhængende tilbud, der understøtter deres progression. Ligeledes er det vigtigt, at tilbuddene er professionaliserede, og at der er en forståelse for, at vejledning er en sammensat størrelse bestående af mange forskelligartede aktiviteter, der hver især har værdi. Derfor fremhæves den lokale prioritering af aktiviteterne og ressourcer til aktiviteterne som et centralt opmærksomhedspunkt for panelet.
- Eleverne i udskolingen møder ofte kun uddannelsesvejlederen et par gange i løbet af hvert skoleår, hvilket, ifølge panelet, gør, at eleverne ikke kender uddannelsesvejlederen og ikke får en tillidsbaseret relation til uddannelsesvejlederen, som kan danne grundlag for en udbytterig vejledning for eleverne ud fra de enkeltes elevers behov.

- Panelet fremhæver, at elevernes lærere ikke altid har tilstrækkelige kompetencer til at understøtte elevernes progression og læring i relation til overgangen til ungdomsuddannelse og samarbejdet med de kommunale uddannelsesvejledere.
- Panelet påpeger desuden, at for at lykkes med professionalisering og øget kvalitet i lærere og vejlederes arbejde med elevernes læreproces, uddannelse og job og praksisnær undervisning, er det afgørende, at der findes tilstrækkelige, formelle uddannelses tilbud for de professionelle. Dette kan opnås med nationalt bestemte kompetencestandarder, der sætter rammerne for, hvilke kompetencer vejledere og lærere skal have, og som kan sikre tilstrækkelig kvalitet i vejledning af unge, eksempelvis i forhold til undervisningen i uddannelse og job.
- Det faglige panel vurderer også, at uddannelsesvejledningen på mange skoler ikke er planlagt med tilstrækkeligt fokus på elevernes læring og progression, men i høj grad har direkte fokus på elevernes kommende uddannelsesvalg. Dette ses også afspejlet i, hvad den kollektive vejledning som minimum skal indeholde, hvilket fokuserer på introduktion forud for uddannelsesvalg frem for elevernes læring, progression og refleksioner. Det faglige panel oplever også, at uddannelsesvejlederes fokus ikke i høj nok grad er på de uddannelsesparate elever, og denne gruppe af elever oplever ikke at få tilstrækkelig vejledning til at håndtere den tvivl, som er forbundet med valget. Dette fører til, at vejledningen ikke i tilstrækkelig grad bidrager til at opbygge elevernes nysgerrighed om uddannelsesmulighederne og udvide deres kendskab til uddannelser og erhverv. Det faglige panel peger på, at fokus på elevernes læring og progression frem mod uddannelsesvalget for både de uddannelsesparate og ikke-uddannelsesparate elever kan styrkes ved en større grad af systematik i tilrettelæggelsen af vejledningen gennem kommunernes sammenhængende plan ([Bekendtgørelse af lov om kommunal indsats for unge under 25 år, 2021, § 5, stk. 1](#)).
- Mange unge oplever samtidig, ifølge det faglige panel, at uddannelsesvejlederen *"taler erhvervsuddannelserne op"* på bekostning af, at de gymnasiale uddannelser *"tales ned"*. Dette gør, at unge kan føle, at erhvervsuddannelserne bliver *"tvunget ned i halsen på dem"*, hvilket kan resultere i en reaktion mod intentionen om, at flere unge bliver nysgerrige på at undersøge andre mulige uddannelsesveje end de gymnasiale uddannelser. Denne pointe underbygges også af følgeforskningsprojektet [Fremtidens Valg og Vejledning](#) fra 2016, hvor interviews med elever viser, at et overdrevent fokus på erhvervsuddannelser kan virke afskrækkende for eleverne, da de får en oplevelse af, at politikere og uddannelsesvejledere vil overtale og presse dem til at vælge en erhvervsuddannelse.

5 Organisering af uddannelsesvejledningen og den kommunale ungeindsats (KUI)

Kommunalbestyrelserne skal sørge for, at der iværksættes en samlet indsats, der skal støtte alle unge under 25 år i at blive klar til at tage en uddannelse eller få et arbejde. Indsatsen skal koordineres på tværs af uddannelses-, beskæftigelses- og socialindsatsen, så de unge møder én samlet indsats og har én indgang til kommunen i forhold til indsatser på de tre områder. Dette kaldes den "kommunale ungeindsats" (KUI). KUI står også for den kollektive og individuelle vejledning af eleverne i folkeskolen, som gennemføres af kommunale uddannelsesvejledere i samarbejde med skolerne.

5.1 Ansvar og udførelse

KUI har ansvaret for den kollektive og individuelle vejledning af elever i folkeskolen, og at denne vejledning understøtter elevernes progression frem mod valg af ungdomsuddannelse og bygger oven på de kompetencer, som eleverne har tilegnet sig i emnet uddannelse og job og i den øvrige undervisning ([Vejledningsbekendtgørelsen, 2021, § 1 og 3](#)).

Kommunerne beslutter selv, hvordan de organiserer KUI, og hvor ansvaret for KUI's opgaver politisk og organisatorisk forankres i kommunerne ([Bekendtgørelse af lov om kommunal indsats for unge under 25 år, 2021, § 2 j, 3 og 5](#)). KUI er således ikke nødvendigvis ét samlet sted eller i et samlet center, som UU-centrene var, men en ansvarsmæssig ramme for kommunernes arbejde med uddannelses-, beskæftigelses- og socialindsatsen for unge under 25 år. KUI har, ligesom UU-centrene havde tidligere, ansvaret for uddannelsesvejledningen af elever i folkeskolen.

KUI kan stadig bruge navnet UU, eller et andet navn, og ligeledes også bruge betegnelsen UU-vejledere om uddannelsesvejlederne i kommunerne.

5.2 Regler og rammer

Uddannelsesvejledningen, som KUI gennemfører, skal hjælpe eleverne i folkeskolen i processen med at vælge en ungdomsuddannelse og bidrage til, at alle unge påbegynder og gennemfører en ungdomsuddannelse. Samtidig er kommunen forpligtet til at fastsætte måltal for søgningen til erhvervsuddannelserne og de gymnasiale uddannelser for kommunens 9. og 10.-klasseelever. Hvis mindre end 10 procent af kommunens 9. og 10.-klasseelever søger om optagelse på en erhvervsuddannelse, skal kommunen igangsætte initiativer, der for at øge søgningen til erhvervsuddannelserne ([Bekendtgørelse af lov om kommunal indsats for unge under 25 år, 2021, §1 og 2](#)).

5.3 Økonomi

Omkostningerne til KUI afholdes inden for kommunernes økonomiske ramme. Det gælder også planlægningen og gennemførelsen af den kollektive og individuelle vejledning.

5.4 Analyser, undersøgelser og data

Hvilken betydning kan samarbejdet mellem skole og uddannelsesvejleder have for uddannelsesvejledningen af eleverne?

Randi Skovhus viser i sin ph.d.-afhandling [Vejledning Valg og læring](#) fra 2018, at samarbejde mellem skole og uddannelsesvejleder har indflydelse på, hvordan vejledningen af eleverne foregår, og hvordan vejledningen kan opleves som sammenhængende med undervisningen.

Skovhus viser også, at vejledere og lærere i nogle tilfælde har en fælles forståelse af de sager, de samarbejder om, mens dette ikke gør sig gældende i andre tilfælde. Rapporten Skolers arbejde med at forberede elever til ungdomsuddannelse fra 2015 fremhæver også uddannelsesvejlederen som en vigtig samarbejdspartner for skolerne i forhold til, hvordan lærerne kan tilrettelægge og gennemføre undervisning og dialog med eleverne, der understøtter deres uddannelsesvalg.

Har flere unge opnået tilknytning til uddannelse eller arbejdsmarked efter etableringen af KUI (2019)?

Der er ikke foretaget nærmere undersøgelser af folkeskoleelevers oplevelse af vejledningen efter etableringen af KUI eller KUI's organisatoriske rammes betydning for kvaliteten og effekten af vejledningen.

5.5 Perspektiver fra det faglige panel

- Det faglige panel oplever, at det er en stor barriere for elevernes udbytte af vejledningsaktiviteterne, at samarbejdet mellem KUI og skolerne mange steder ikke fungerer optimalt, for eksempel fordi organisering af opgaverne er for opdelt. Det kan føre til, at vejledningsaktiviteterne og den daglige undervisning ikke kædes tilstrækkeligt sammen.
- Samtidig erfarer panelet også, at mange kommuner fortsat arbejder med etableringen af KUI og overgangen fra UU til KUI, hvilket besværliggør uddannelsesvejledernes arbejde og samarbejdet mellem uddannelsesvejledere og skoler, da de lokale arbejdsgange og ansvarsområder stadig er ved at blive aftalt og etableret. Ifølge panelet har overgangen til KUI i nogle kommuner medført et tættere overlap mellem vejledere og socialrådgivere fra børne- og familieområdets opgaver.

6 Kommunernes sammenhængende plan for vejledning

Den sammenhængende plan for vejledning er en kommunal plan for de indsatser og den undervisning, der er relateret til elevernes overgang til og valg af ungdomsuddannelse. Alle kommuner skal udarbejde deres egen plan.

Med udgangspunkt i planen skal kommunerne sikre, at vejledning af udskolingseleverne til ungdomsuddannelserne og undervisningen på kommunernes skoler foregår på en måde, så elever og forældre oplever, at der er en tydelig sammenhæng mellem de forskellige vejledningsaktiviteter, undervisningen i fagene, valg af ungdomsuddannelse og overgangen til ungdomsuddannelse.

6.1 Ansvar og udførelse

Den 1. august 2020 fik kommunalbestyrelserne ansvaret for at udarbejde en sammenhængende plan for kommunernes vejledningsaktiviteter i 8. og 9. klasse. Det er skolerne, der, gennem skolelederne, lærerne og uddannelsesvejlederne fra KUI, skal få planen til at leve. Undervisningen skal tilrettelægges, så elever og forældre oplever, at der er sammenhæng mellem undervisningen og vejledningen.

6.2 Regler og rammer

Kommunalbestyrelserne er forpligtet til at udarbejde en sammenhængende plan for vejledningsaktiviteterne på skolerne. Planen skal som minimum dække vejlednings- og skoleindsatsen i 8. og 9. klasse, herunder de lovbestemte aktiviteter, såsom introduktionskurser, og hvordan vejlednings- og skoleindsatsen skal ske i et samarbejde med ungdomsuddannelsesinstitutionerne, forældrene og eleverne. Planen skal desuden også beskrive, hvordan vejlednings- og undervisningsaktiviteter skal kædes sammen og integreres i undervisningens fag og emner ([Bekendtgørelse af lov om kommunal indsats for unge under 25 år, 2021, § 5, stk. 1](#) og [vejledningsbekendtgørelsen, 2021, § 28](#)).

Kommunernes sammenhængende plan erstatter ikke kommunernes system til kvalitetsudvikling og kvalitetssikring af vejledningen ([vejledningsbekendtgørelsen, 2021, § 27](#)), kommunernes plan for opfølgning og udvikling af vejledningen eller kommunernes arbejde med søge- og måltal ([vejledningsbekendtgørelsen, 2021, § 29-33](#)). Derimod skal den sammenhængende plan indgå som en del af kommunernes overordnede mål og rammer for vejledningen.

6.3 Økonomi

Kommunerne har ansvaret for KUI og omkostninger forbundet med KUI. Herunder har kommunerne ansvaret for at udarbejde en sammenhængende plan for kommunernes vejledningsaktiviteter i 8. og 9. klasse på skolerne, og omkostningerne hertil afholdes inden for kommunernes økonomiske ramme.

6.4 Analyser, undersøgelser og data

Hvad indeholder kommunernes sammenhængende planer, og hvordan bruges planerne som et redskab til at sikre eleverne en god overgang til ungdomsuddannelserne?

Der foreligger endnu ikke analyser af kommunernes udvikling og brug af deres sammenhængende planer, men Børne- og Undervisningsministeriet har udarbejdet et [inspirationsmateriale](#) fra 2021 til kommunerne til udviklingen af planen.

6.5 Perspektiver fra det faglige panel

- Det faglige panel fremhæver, at etableringen af en fast systematik i forbindelse med vejledningen, eksempelvis gennem kommunernes arbejde med den sammenhængende plan, kan være med til at styrke kvaliteten af understøttelsen af elevernes overgang til og valg af ungdomsuddannelse. Samtidig kan den sammenhængende plan, ifølge det faglige panel, være med til at tydeliggøre vejledningen og undervisningens kobling til vejledningen og opprioritere den i udkolingen, som ellers generelt præges af de klassisk "boglige" aktiviteter (jf. rapporten [Undervisningspraksis i udkolingen](#) fra 2020).
- Panelet peger dog samtidig på, at de lovmæssigt set vide rammer for den sammenhængende plan ikke nødvendigvis fører til en opprioritering af vejlednings- og skoleindsatsen eller en højere kvalitet af indsatsen. Dette kan eventuelt styrkes, hvis kommunernes sammenhængende plan fremadrettet kommer til at indgå i kommunernes system til kvalitetsudvikling og kvalitetssikring af vejledningen ([vejledningsbekendtgørelsen, 2021, § 27](#)).

7 Introduktionskurser og brobygning

Introduktionskurser og brobygning er begge forløb, hvor udskolings elever besøger forskellige ungdomsuddannelsesinstitutioner. Besøgene skal bidrage til, at eleverne bliver afklarede og motiverede for at vælge og gennemføre en ungdomsuddannelse.

I daglig tale blandes introduktionskurser og brobygning ofte sammen.

7.1 Ansvar og udførelse

Det er KUI, der har ansvaret for at koordinere introduktionskurser og brobygningsforløb for eleverne på kommunernes skoler. Introduktionskurser og brobygning planlægges og gennemføres typisk af KUI og de institutioner, som har eleverne på besøg. Skoleledere og lærere kan indgå i planlægningen og gennemførelsen af introduktionskurserne og brobygningsforløbene.

I forbindelse med introduktionskurser kan eleverne selv have indflydelse på, hvilke ungdomsuddannelsesinstitutioner eleverne skal besøge. Introduktionskurser foregår ofte i klasser eller hold. I forbindelse med brobygning skal elevernes forløb tilrettelægges ud fra, hvad eleverne eventuelt ønsker at uddanne sig inden for, og eleverne har derfor selv stor indflydelse på, hvor de kommer i brobygning. Brobygningsforløbene foregår individuelt eller i grupper af elever. Brobygningsforløbet kan eventuelt også være med til at vise eleverne realistiske alternative uddannelsesmuligheder.

7.2 Regler og rammer

Alle elever i 8. klasse skal på introduktionskurser på mindst én erhvervsuddannelse eller én erhvervs-gymnasial ungdomsuddannelse (htx eller hhx) og kan derudover også blive introduceret til en almen gymnasial uddannelse (stx eller hf) gennem introduktionskurser. Eleverne er samlet set på introduktionskurser i fem dage ([Brobygningsbekendtgørelsen, 2019, §§ 1-2 og 12](#)).

I 9. klasse kan elever være i brobygning i to til ti dage på en eller flere ungdomsuddannelser, hvis de er vurderet ikke-uddannelsesparate, eller hvis det af skolernes lærere eller kommunernes uddannelsesvejledere vurderes, at elever har behov for afklaring i forhold til deres uddannelsesvalg. Elever i særlige forløb kan tilbydes brobygning i op til fire uger.

I 10. klasse er fem dages brobygning obligatorisk. Elever i 10. klasse skal, ud over den obligatoriske brobygning, tilbydes yderligere frivillig brobygning i op til fem uger ([Brobygningsbekendtgørelsen, 2019, §§ 3-9 og 12](#)).

7.3 Økonomi

Ungdomsuddannelsesinstitutionerne modtager taxametertilskud pr. årselev for de elever, der deltager i brobygning og introduktionskurser. Elevernes tilstedeværelse opgøres dagligt, og ungdomsuddannelsesinstitutionernes tilskud er dermed direkte afhængigt af antallet af dage, eleverne er til stede på ungdomsuddannelsesinstitutionerne i introduktionskurser eller brobygning

7.4 Analyser, undersøgelser og data

Opleverne eleverne, at brobygning og introduktionskurser bidrager til deres overvejelser om valg af ungdomsuddannelser?

I rapporten [Uddannelsesvalg i 9. klasse – unges vej mod ungdomsuddannelse](#) fra 2019 præsenteres en undersøgelse, der viser, at unge oplever, at besøg på ungdomsuddannelser er den type vejledningsak-

tivitet, der giver dem det største udbytte i forhold til at blive klogere på deres uddannelsesvalg. 79 procent af de unge svarer, at introduktionskurser eller brobygningsforløb har hjulpet dem i deres overvejelser om uddannelse og arbejde. Samtidig oplever 21 procent af de unge, at brobygning og introkurser kun i mindre grad eller slet ikke har hjulpet dem. Det gælder særligt unge, der har haft svært ved at se relevansen ved at besøge den pågældende uddannelse i forhold til deres eget uddannelsesvalg. Det gælder også unge, som ikke oplever at have været tiltrækkeligt forberedt på forløbet, og som har savnet opfølgning på forløbet.

Hvor mange elever kommer på introduktionskurser og/eller i brobygning?

Ifølge undersøgelsen i rapporten [Uddannelsesvalg i 9. klasse – unges vej mod ungdomsuddannelse](#) fra 2019 svarer 97 procent af eleverne, at de har besøgt en ungdomsuddannelse mindst en gang i forbindelse med et introduktionskursus og/eller brobygningsforløb.

Hvad giver eleverne et godt udbytte i forbindelse med introduktionskurser og brobygning?

Samme undersøgelse og rapporten [Unge oplevelse af uddannelsesvalg og vejledning i 9. klasse](#) fra 2018 viser, at unge, der oplever en stor værdi ved introduktionskurser og/eller brobygning, fortæller, at de har fået indblik i et bestemt uddannelsesmiljø og de arbejdsformer, der er på uddannelsesstedet. De unge fortæller, at det er rart at få sat billeder på et uddannelsessted og møde unge, der allerede går på uddannelsesstedet og på den måde få en fornemmelse for, om de kan se sig selv gå på uddannelsen. Samtidig peger nogle unge dog også på, at de har svært ved at finde mening med introduktionskurser og brobygningen, når det foregår på en ungdomsuddannelse, som de på forhånd ved, at de ikke er interesserede i, eller når forløbet alene består af en rundvisning på uddannelsesstedet, og hvor de ikke deltager i reel undervisning på stedet. Elever kan, ifølge følgeforskningsprojektet [Fremtidens Valg og Vejledning](#) fra 2016 og Randi Skovhus' ph.d.-afhandling [Vejledning - valg og læring](#) fra 2018, særligt have svært ved at finde mening med introduktionskurser eller brobygning, hvis disse besøg på ungdomsuddannelserne primært har fokus på elevernes forestående uddannelsesvalg og ikke på mere generel afprøvning og viden om et bestemt fag eller uddannelsesvej.

Er eleverne motiverede for at deltage i introduktionskurser og brobygningsforløb?

Ifølge en spørgeskemaundersøgelse blandt ledere på erhvervsskoler foretaget af Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier – Lederne, [Samarbejde mellem erhvervsskoler og folkeskoler](#) fra 2017, oplever 94 procent af erhvervsskolerne, at alle eller de fleste af eleverne på introduktionskurser på erhvervsskolerne er motiverede for at deltage i undervisningen i introduktionskurset. 59 procent af erhvervsskolelederne oplever, at alle eller de fleste af eleverne i brobygning er motiverede for at deltage i brobygningsforløbet.

Kan introduktionskurser og brobygning udfordre elevernes uddannelsesvalg?

Selvom mange unge peger på, at introduktionskurser og bygningsforløb har hjulpet dem i deres overvejelser om uddannelse og arbejde, så har langt de fleste unge, syv ud af ti, allerede inden 8. klasse, hvor de kommer på introduktionskurser, besluttet sig for, hvilken uddannelse som de vil starte på efter 9. eller 10. klasse. Det viser rapporten [Unge valgproces og start på ungdomsuddannelse](#) fra 2021. Kun 11 procent af de unge skifter mening og begynder på en anden ungdomsuddannelse, end de havde planer om i 8. klasse, og kun 9 procent er i 8. klasse uafklarede om, hvad de skal vælge. Dette kan indikere, at introduktionskurserne og brobygningen, og øvrige vejledningsaktiviteter i udskolingen, for langt de fleste elever ikke direkte ændrer eller former uddannelsesvalget. Selvom mange unge introduceres til erhvervsuddannelserne gennem introduktionskurser eller brobygningsforløb, så opleves erhvervsuddannelserne, ifølge rapporten [Unge valgproces og start på ungdomsuddannelse](#) fra 2021, ofte som et svært valg, hvor den enkelte elev skal vælge noget andet end flertallet. Modsat opleves de gymnasiale uddannelser, og særligt stx, på trods af at det ikke er lovbundet, at eleverne skal introduceres til disse gennem introduktionskurser eller brobygningsforløb, som en naturlig forlængelse af 9. eller 10. klasse og som en social kategori, som man enten kan passe ind i eller adskille sig fra.

Rapporten [Unge oplevelse af uddannelsesvalg og vejledning i 9. klasse](#) fra 2018 peger dog på, at introduktionskurser og brobygning kan bekræfte eller udfordre de unge i deres umiddelbare valg af ungdomsuddannelse og sætte tanker i gang om uddannelser, som de unge ikke selv havde overvejet. Særligt hvis eleverne oplever besøget som relevant i forhold til deres overvejelser om uddannelsesvalg

og deltager i undervisning på ungdomsuddannelsen. Eller hvis forløbet ikke direkte har fokus på selve valget af ungdomsuddannelse, men i højere grad har fokus på, at eleven tilegner sig viden og erfaringer. Det kan være med til at give de unge en "plan B" i forhold til valg af uddannelse og dermed afhjælpe de unges pres i forhold til oplevelsen af, at de skal "vælge rigtigt" første gang.

7.5 Perspektiver fra det faglige panel

- Det faglige panel peger på, at den største udfordring ved introduktionskurser og brobygning er, at erfaringerne fra introduktionskurserne og brobygningsforløbene ofte ikke tages med tilbage til elevernes hverdag på skolerne, og elevernes refleksioner ofte ikke efterbehandles i fællesskab i klassen eller i grupper. Dette sker, ifølge panelet, blandt andet fordi der generelt ikke er tilstrækkelig dialog mellem elevernes skoler og uddannelsesstederne, som de er på besøg på, fordi elevernes lærere ikke er med på besøget på ungdomsuddannelsesinstitutionen, og fordi lærerne ikke kan se koblingen mellem besøg på ungdomsuddannelser og den konkrete daglige undervisning.
- Panelet peger også på, at arbejdsdelingen mellem kommunernes uddannelsesvejledere og elevernes lærere kan være uklar i forbindelse med forberedelse af eleverne inden besøget og bearbejdningen af elevernes erfaringer fra introduktionskurser og brobygningsforløb efterfølgende.
- Panelet fremhæver, at der er i dag er de lovmæssige rammer for at kunne gennemføre gode introduktionskurser og brobygningsforløb, men at skoler og kommuner ikke i høj nok grad benytter sig af de muligheder. Dette gælder blandt andet fleksibiliteten i forhold til gennemførelsen af introduktionskurser og brobygning, som gør det muligt at tilrettelægge forløbene i samspil med undervisningen i fagene, eller mulighederne for at eleverne kan have en vis selvbestemmelse i forhold til tilrettelæggelsen af forløbene, hvilket kan motivere eleverne i at deltage aktivt i forløbene og give dem et større udbytte. Samtidig udnyttes mulighederne for at gennemføre flere forløb af kortere varighed eller længere forløb for brobygning ikke.
- Der er desuden alment kendt på ungdomsuddannelserne, at nogle elever ikke møder op til introduktionskurser og brobygningsforløb. Panelet peger på, at det sætter ungdomsuddannelsesinstitutionerne i en økonomisk klemme, når elever ikke møder op, da institutionerne kun får taxametertilskud for de elever, der deltager i undervisningen. Således kan institutionen have budgetteret materialer og undervisere ud fra flere elever, end der deltager.

8 Uddannelsesparathedsvurdering (UPV)

Elever skal i 8.-10. klasse individuelt vurderes i forhold til, om de har de nødvendige faglige, praksisfaglige, sociale og personlige forudsætninger for at kunne påbegynde og gennemføre en ungdomsuddannelse. Hvis eleven vurderes uddannelsesparat, skal eleven kun vurderes igen, hvis elevens forudsætninger for at kunne begynde på en ungdomsuddannelse ændres. Eksempelvis hvis elevens karakterer falder. Elever, der ikke vurderes uddannelsesparate, skal fra 8. klasse af vurderes igen to gange årligt.

Formålet med denne uddannelsesparathedsvurdering (UPV) er at sikre, at de elever, der ikke umiddelbart er uddannelsesparate, får en særlig skole- og vejledningsindsats, der kan understøtte, at de kan blive uddannelsesparate ved afslutningen af 9. eller 10. klasse.

Den særlige skole- og vejledningsindsats skal støtte eleverne gennem for eksempel målrettet undervisning i fagene, erhvervspraktik, brobygning, lektiehjælp, individuel vejledning og/eller gruppevejledning, specialundervisning. Indsatsen tilrettelægges efter de enkelte elevers behov for støtte. UPV'en har således både en pædagogisk funktion, der handler om at give eleverne tilstrækkelig støtte til at blive uddannelsesparate, og en ressourcefordelende funktion, hvor UPV'en har betydning for fordelingen af vejledningsressourcer og indsatser målrettet ikke-uddannelsesparate elever.

Med [aftalen om det fremtidige evaluerings- og bedømmelsessystem i folkeskole](#) fra oktober 2021 blev det besluttet, at den nuværende model for UPV, som beskrives i dette faktaark, skal ændres fra skoleåret 2024/25. Den fremtidige model for UPV er under udvikling i en særskilt arbejdsgruppe bestående af parter på folkeskole- og ungdomsuddannelsesområdet og Børne- og Undervisningsministeriet. Betegnelsen "ikke-uddannelsesparat" vil også blive ændret fra foråret 2023.

8.1 Ansvar og udførelse

Det er elevernes skole og typisk elevernes primære lærere, der i samarbejde med uddannelsesvejledere fra KUI udarbejder UPV for hver enkelt elev.

Det er skolernes ledelser, der har ansvaret for at vurdere skolernes elever. Skolernes ledelser har også ansvaret for, at elevernes UPV indberettes til optagelse.dk, hvor informationerne om hver enkelt elevs UPV kan tilgås af de uddannelsesinstitutioner, som eleverne søger optagelse på efter 9. eller 10. klasse.

Den særlige skole- og vejledningsindsats for ikke-uddannelsesparate elever gennemføres af skolerne i samarbejde med uddannelsesvejledere fra KUI.

8.2 Regler og rammer

Elevernes uddannelsesparathed skal vurderes i forhold til de 3-årige gymnasiale uddannelser (stx, hhx og htx), i forhold til den 2-årige hf-uddannelse og i forhold til erhvervsuddannelserne, uanset hvilken af de tre kategorier af ungdomsuddannelser eleverne ønsker at søge optagelse på. I UPV'en vurderes eleverne i forhold til deres faglige, personlige, sociale og praksisfaglige forudsætninger ([Uddannelsesparathed – Vejledning om processerne ved vurdering af uddannelsesparathed \(UPV\) og ansøgning til ungdomsuddannelserne, 2019](#) og [Bekendtgørelse af lov om kommunal indsats for unge under 25 år, 2021, § 2g](#)).

UPV'en indgår i adgangskravene til de gymnasiale uddannelser (3-årige stx, hhx, htx og 2-årige hf) og til erhvervsuddannelserne. At eleverne er vurderet uddannelsesparate er dog ikke ensbetydende med, at eleverne lever op til adgangskravene og kan optages på en ungdomsuddannelse. Eleverne kan også optages på en ungdomsuddannelse, selvom eleverne ikke er vurderet uddannelsesparate. Dette kan

blandt andet ske, hvis eleverne har et tilstrækkeligt højt karaktergennemsnit eller består en optagelsesprøve ([Bekendtgørelse af lov om de gymnasiale uddannelser, 2021, § 7](#) og [Erhvervsuddannelsesloven, 2021, § 5](#)).

8.3 Økonomi

Kommunerne er ansvarlige for, at både UPV og skole- og vejledningsindsatser gennemføres i folkeskolen, og at omkostningerne hertil afholdes inden for kommunernes økonomiske ramme.

8.4 Analyser, undersøgelser og data

Hvor stor en andel af eleverne bliver vurderet uddannelsesparate, og hvor stor en andel bliver vurderet ikke-uddannelsesparate?

Ifølge EVA's rapport [Uddannelsesparathed og indsatser for ikke-parate elever i grundskolen fra 2019](#) blev 32 procent af eleverne i 8. klasse og 20 procent af eleverne i 9. klasse i skoleåret 2018/2019 vurderet ikke-uddannelsesparate.

I løbet af den periode UPV har eksisteret, er der samlet set sket en stigning i andelen af elever, der bliver vurderet ikke-uddannelsesparate i både 8., 9. og 10. klasse. Udviklingen er mest markant i 8. klasse, hvor andelen af ikke-parate elever er steget fra 25 procent til 32 procent fra 2014/2015 til 2018/2019, mens andelen af elever i 9. og 10. klasse er steget fra hhv. 17 og 16 procent til 20 procent i samme periode.

Omkring halvdelen af de elever, der bliver vurderet ikke-uddannelsesparat i 8. klasse, ændrer status til at være uddannelsesparate i løbet af 9. eller 10. klasse. Denne andel har været nogenlunde den samme alle årene.

Hvordan opleves UPV'en af skoleledere, lærere, uddannelsesvejledere, elever og forældre?

Ifølge den ovennævnte rapport opfatter både skoleledere, lærere, uddannelsesvejledere, elever og forældre UPV'en som omfattende og kompliceret. Dette skyldes blandt andet, at der er uklarhed og tvivl i forhold til vurderingskriterierne, og fordi der er meget spænding og nervøsitet forbundet med vurdering for elever og forældre.

De involverede aktører i UPV-processen peger på både positive og negative forhold i den praksis, der eksisterer i forhold til UPV. UPV'en kan virke motiverende for nogle, men også virke demotiverende eller stigmatiserende for andre. Ph.d.-afhandlingen [Det 'sikre' valg i en uvis fremtid - En sociologisk analyse af unges motiver for valg af ungdomsuddannelse](#) fra 2018 peger på, at det primært er for de uddannelsesparate elever, at UPV'en virker motiverende, og at den omvendt for de ikke-uddannelsesparate elever ofte kan give eleverne en negativ selvforståelse og manglende tro på, at de kan passe ind i uddannelsessystemet. Særligt hvis eleverne vurderes ikke-uddannelsesparat ud fra deres personlige og sociale kompetencer, er der risiko for, at eleverne ser egenskaber ved dem selv som dårlige og problematiske. Dette kan medføre, at eleverne oplever ikke at være gode nok elever og ikke føler, at de fortjener at komme videre til en ungdomsuddannelse.

Hvilken praksis fremmer en positiv oplevelse af UPV'en?

EVA's rapport [Uddannelsesparathed og indsatser for ikke-parate elever i grundskolen](#) fra 2019 peger på, at den måde, hvorpå skolerne har organiseret processen for UPV'en, spiller en vigtig rolle for, hvordan UPV'en gennemføres i praksis af lærere og uddannelsesvejledere, og hvordan den opleves af elever og forældre. På de skoler, hvor uddannelsesvejledere, ledere og lærere har en klar ansvarsfordeling, og hvor ledelsen er aktivt involveret og tager ansvar i processen, er der en mere velfungerende UPV-process end på skoler, hvor dette ikke er tilfældet, set med elever og forældres øjne. Ifølge rapporten fungerer UPV-processen desuden særlig godt, når UPV'en kobles sammen med øvrige tiltag på skolerne og integreres i skolernes samlede indsats.

Ifølge rapporten er tidlig kommunikation med elever og forældre om UPV'en, dens formål og proces desuden særlig vigtig for, at elever og forældre ikke får en negativ opfattelse af UPV'en.

Rapporten fremhæver også, at skolerne generelt set har et tæt samarbejde med uddannelsesvejlederne om UPV-processen, og begge parter er overordnet set tilfredse med samarbejdet. Det er ofte uddannelsesvejlederne, som koordinerer arbejdet i forbindelse med UPV'en i et samarbejde med skolernes ledelse og de lærere, der står for selve vurderingen.

Føler ikke-uddannelsesparate unge sig mere bekymrede og pressede over uddannelsesvalget end andre uge?

Ja, ifølge CeFU' rapport Unges uddannelsesvalg i tal fra 2015, føler elever, der er vurderet ikke-uddannelsesparate, sig mere pressede over uddannelsesvalget end andre elever. Det kan hænge sammen med en bekymring for, hvilke uddannelser de vil kunne klare, og hvilke uddannelser de vil kunne komme ind på.

8.5 Perspektiver fra det faglige panel

- Det faglige panel peger på, at der er store forskelle mellem kommunerne i forhold til elevsammensætningen, og hvor mange elever der vurderes uddannelsesparate på de forskellige skoler. Dette betyder, at den særlige skole- og vejledningsindsats for de ikke-uddannelsesparate elever samlet set kræver væsentligt flere ressourcer i nogle kommuner, hvor der er mange ikke-uddannelsesparate elever, end i andre kommuner med færre elever, der er vurderet ikke-uddannelsesparate.
- Panelet oplever også, at der ikke er en ensartet og systematisk tilgang til og proces for UPV på skolerne. Særligt i forhold til kommunikationen med elever og forældre oplever panelet, at der mangler systematik og tiltrækkelig prioritering fra skolerne og KUI'erne.
- Desuden peger panelet også på, at mange ikke-uddannelsesparate elever ikke oplever, at der sker en særlig indsats for dem. Dette kan skyldes, at eleverne ikke oplever indsatsen som tilstrækkelig, at eleverne ikke har oplevet indsatsen som en særskilt eller målrettet indsats, selvom denne har foregået, eller at indsatsen reelt ikke har foregået.
- I forhold til vurderingen af elevernes praksisfaglige forudsætninger vurderer panelet, at skolerne ofte ikke har tilstrækkeligt grundlag til at vurdere eleverne eller mangler erfaring med eller viden om, hvordan de praksisfaglige forudsætninger skal vurderes.
- Samtidig peger panelet også på, at mange elever, der er vurderet uddannelsesparate, kan have brug for en skole- og vejledningsindsats, selvom de er vurderet uddannelsesparate. Dette gør, at koblingen mellem UPV'en og uddannelsesvejledningen er u hensigtsmæssig.
- Panelet peger på, at indsatsen for at sikre, at eleverne bliverparate til at starte på en ungdomsuddannelse, ofte igangsættes for sent, hvis den først igangsættes i 8. klasse i forbindelse med, at eleverne er blevet vurderet ikke-uddannelsesparate. Dette giver ikke eleverne tilstrækkelig tid til at udvikle sig og ændre sine forudsætninger for at være parat til at starte på en ungdomsuddannelse. Indsatsen skal, ifølge det faglige panel, igangsættes tidligere end 8. klasse for at kunne understøtte eleverne i at blive uddannelsesparate efter 9. eller 10. klasse. Panelet vurderer dog samtidig, at det ikke nødvendigvis er hensigtsmæssigt at starte på UPV tidligere, for eksempel i 7. klasse, da det pres, som eleverne oplever i forbindelse med UPV, vil rykke med og opleves tidligere for eleverne.
- Samtidig påpeger panelet også, at arbejdet med UPV og vurderingsprocessen er meget ressourcekrævende for skolerne og vurderer, at det bør overvejes, om dette er den mest hensigtsmæssige ressourceanvendelse i forhold til elevernes udbytte og progression.

9 UddannelsesGuiden (ug.dk)

[UddannelsesGuiden](#) (UG) er en national informations- og vejledningsportal i form af en hjemmeside (ug.dk), som samler al information om uddannelser i Danmark. I 2020 var der 11,5 millioner besøg på UG.

Portalen bliver brugt aktivt i vejledningen i udskoling og på ungdomsuddannelser, og den dækker hele uddannelsessystemet fra 10. klasse til ungdomsuddannelser, til videregående uddannelse og også voksen- og efteruddannelsesområdet.

UG henvender sig direkte til dem, der søger uddannelse, hvilket blandt betyder, at sproget er enkelt, indeholder konkrete eksempler og har lavt LIX-tal, så det kan læses og forstås af eksempelvis 8. og 9. klasseelever.

UG indeholder ca. 3.500 artikler om alle offentligt anerkendte uddannelser i Danmark, ca. 500 forskellige artikler om job og artikler, der blandt andet guider til, hvordan man som udskolingselev rent praktisk skal søge om optagelse på en ungdomsuddannelse. Artiklerne om uddannelser beskriver den enkelte uddannelses faglige indhold, undervisningsformer, uddannelsernes opbygning, adgangskrav og optagelsesproces. Der er også videoer og grafikker, der bruges til at formidle komplekse regler på en enkel og forståelig måde. Formålet med artiklerne er, at uddannelsessøgende og vejledere ét sted skal kunne finde faktuel korrekt og opdateret viden, der er formidlet neutralt, så man kan bruge UG som et opslagsværk.

Ud over de mange uddannelses- og jobartikler er der på UG også en række "inspirationsværktøjer". Værktøjerne har hver især deres egen funktion, men kan samlet set bruges til at finde inspiration, udforske forskellige muligheder i uddannelsessystemet, skabe overblik over uddannelsesveje og reflektere over sine egne ønsker til uddannelser og fremtidigt arbejdsliv.

Værktøjerne er interaktive, så brugeren selv (eventuelt sammen med en vejleder) kan klikke sig rundt og blive inspireret. Et par eksempler på værktøjer, der er relevante for udskolingselever, er:

- Med [Adgangskortet](#) kan man undersøge, hvad en bestemt ungdomsuddannelse giver adgang til af videregående uddannelser.
- I [Jobkompasset](#) er de ca. 500 job, der er beskrevet på UG, placeret i interesseområder visuelt som på et kompas. Brugeren kan klikke sig rundt i værktøjet, finde interessante job og læse mere om uddannelsesvejen til jobbene.
- [Mit UG](#) er en samling mindre værktøjer, der giver brugeren mulighed for at reflektere over egne styrker, skoleindsats, ønsker til job og ungdomsuddannelse. Værktøjet kan gemme elevernes inputs, så de kan fastholde deres indsigter og erfaringer.

9.1 Ansvar og udførelse

Uddannelsesvejlederne, der vejleder elever i udskoling, kan være eksperter i at finde og anvende viden om uddannelserne og bruge inspirationsværktøjerne på UG. I den kollektive vejledning kan vejlederne lave øvelser med eleverne i at bruge UG, så eleverne får erfaringer med selv at undersøge uddannelser på portalen. Elever i udskoling og forældre kan også bruge UG på egen hånd.

Det er Styrelsen for IT og Læring under Børne- og Undervisningsministeriet, der driver og udvikler UG. Redaktionen bag UG inddrager jævnligt eksterne parter for eksempel andre styrelser, uddannelsesinstitutioner og faglige udvalg for at få artiklerne faktatjekket i forhold til love og regler og den virkelighed, der er ude på skolerne og i de forskellige job.

9.2 Regler og rammer

UG skal beskrive ungdomsuddannelser og alle andre godkendte uddannelser og job på en objektiv og sammenlignelig måde ([Bekendtgørelse af lov om kommunal indsats for unge under 25 år, 2021, § 13](#)).

UG skal præsenteres i den kollektive vejledning i folkeskolen ([Vejledningsbekendtgørelsen, 2021, § 4](#)). Det betyder, at vejledere er forpligtede til at introducere UG for eleverne, så eleverne har kendskab til og selv kan anvende artikler og værktøjer, der giver viden om uddannelse og job.

9.3 Økonomi

Der er årligt afsat ca. 700.000 kr. til teknisk vedligehold af UG. Derudover er der afsat syv årsværk til vedligehold og udvikling af det redaktionelle indhold. Større udviklingsprojekter (eksempelvis værktøjer) er finansieret af politiske reformer og aftaler.

9.4 Analyser, undersøgelser og data

Hvor mange brugere har UG?

I 2020 var der 11,5 millioner besøg på UG (interne tal fra UG). Det er ikke tydeligt, hvor mange af disse besøgende der er elever i udkolingen eller deres forældre, da UG også dækker videregående uddannelse og voksen- og efteruddannelsesområdet.

Er skoleleverne tilfredse med UG?

Den seneste brugertilfredshedsundersøgelse af UG viste, at skoleleverne, der besøgte UG, i gennemsnit havde en tilfredshedsscore på 4,2 målt på 5-trinsskala (interne tal fra UG).

Hvordan bruger vejledere og udkolings elever UG?

En [undersøgelse](#) fra 2016, der blandt andet ser på udkolings elevernes brug af UG, viser, at det er forskelligt, hvor meget udkolingsleverne bruger UG, og hvordan og i hvor høj grad, at de er blevet introduceret til UG i den kollektive vejledning eller i undervisningen. Samlet set svarede 68 procent af 9. klasse eleverne, at de havde brugt UG til at søge information uddannelser eller job, og mere end halvdelen af eleverne svarede, at de havde brugt et eller flere værktøjer på UG.

[Kortlægning af praksis i den kollektive vejledning og brug af digital vejledning](#) fra 2017 peger desuden på, at de daværende UU-centre, der havde udarbejdet et fælles koncept for den kollektive vejledning, hvilket flere UU-centre havde, også var de UU-centre, hvor anvendelses- og udbyttegraden af UG var højst.

9.5 Perspektiver fra det faglige panel

- Panelet fremhæver, at UG er et centralt og rigtig godt værktøj for unge, forældre og fagpersoner, der beskæftiger sig med vejledning.
- Samtidig vurderer panelet også, at kendskabsgraden til UG blandt forældre til elever i skolen er for lille.

**BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET**
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET